

Bundesministerium
für Verkehr und
digitale Infrastruktur

alpenkonvention • convention alpine
convenzione delle alpi • alpska konvencija
Alpine Convention
German Presidency 2015 – 2016

Prostorski razvoj na območju Alp

Dokumentacija o konferenci deležnikov

28./29. januar 2016

München

1. dan – 28. januar 2016

Teritorialni razvoj – ozadje evropske in vsealpske ravni

Cilj in okvir konference (Birgit Breitfuß-Renner, vodja pododdelka za urejanje prostora, varstvo pr hrupom in varstvo okolja, demografske spremembe, Zvezno ministrstvo za promet in digitalno infrastrukturo - BMVI)

Gospa Breitfuß-Renner je pozdravila udeležence s strani zveznega ministrstva za okolje. Poudarila je izzive pri prostorskem načrtovanju, raznolike prostorske zahteve na območju Alp in kako jih je možno uskladiti s trajnostnim prostorskim razvojem. Noben novi razvoj se ne ustavi na mejah, zaradi česa mora čezmejno sodelovanje biti v ospredju

BMVI kot vodilno ministrstvo za dva protokola Alpske konvencije – promet ter urejanje prostora in trajnostni razvoj – vidi nemško pr Alpski konvenciji kot priložnost, j da ponovno pr protokol Urejanje prostora in trajnostni razvoj ter bolj intenzivno v zasnuje sodelovanje na tem področju ter ga umesti v vsakodnevno prakso pri načrtovanju.

Po mnenju BMVI protokol vsebuje številna pomembna načela ter poziva nacionalne, regionalne in lokalne ravni k sodelovanju pri prostorskem načrtovanju in k temu, da si prizadevajo za iste ciljne usmeritve. Poleg pobud na regionalni in lokalni ravni želi BMVI sl svoji odgovornosti, da razpravlja o protokolu na nacionalni ravni ter na ravni m državami alpskega območja in tako prispeva k njegovi implementaciji.

K izzivom spadajo podnebne spremembe, demografske spremembe, spremembe na področju dela, spreminjajoče zahteve in potrebe po socialnih in drugih storitvah. Alpska regija je strateško pomembna regija, tako v evropskem merilu kot tudi širše, za potniški in tovorni promet m severno, sr in južno Evropo. Tudi energetski preobrat in dogovorjeni cilji za zmanjševanje izpustov CO₂ bodo svoje učinke pokazali tudi na območju Alp ter jih morajo prostorski načrtovalci upoštevati na terenu. Obratno morajo tudi glavni nosilci odločanja na ravni države in na evropski ravni postati bolj pozorni na prostorske posl

Zaradi tega se je od devetdesetih let naprej na evropski ravni razvilo tesno sodelovanje m nacionalnimi ministrstvi za prostorsko načrtovanje, ki je na primer vodilo do »Teritorialne agende EU 2020« in na regionalni ravni na primer do Organizacije ministrov za urejanje prostora iz Baltske regije v okviru VASAB (Visions and strategies around the Baltic sea). V okviru EUSALP (Strategija EU za območje Alp) bi naj koordinirali sodelovanje m državami in regijami na območju Alp.

Ob upoštevanju tega ozadja se zdi pomembno, da alpske države ponovno začnejo svojo razpravo o trajnostnem prostorskem razvoju. Pri tem gre za skupno delovanje vseh ravni – od vlade in javne uprave pa vse do različnih deležnikov in interesnih skupin.

To je razlog, da je BMVI na osnovi obstoječega protokola začelo s procesom sodelovanja, katerega najpomembnejši sestavni del je ravno ta konferenca. Služi kot pripravna na konferenco ministrov držav pogodbenic pristojnih za prostorsko načrtovanje, kjer bi naj opisali nove izzive urejanja prostora in začeli proces stalnega sodelovanja na področju urejanja prostora m alpskimi državami. To sodelovanje naj obsega vse ravni in vključuje vse interesne skupine in deležnike.

Poglavitni cilji protokola za urejanje prostora Alpske konvencije (Dr. Marianna Elmi, namestnica generalnega sekretarja, Stalni sekretariat Alpske konvencije)

Ob upoštevanju vseh pogodbenih razmerij Alpske konvencije kot osnove je gospa Elmi obravnavala vsebino in cilje izv protokola Urejanje prostora in trajnostni razvoj. Poudarila je pomen varstva okolja pri politikah urejanja prostora in trajnostnega razvoja ter nujnost sodelovanja na območju Alp.

Pr si lahko prenesete iz spletne strani <https://www.alpine-convention.com/bmvi-2016.de/programm/>.

Prostorski razvoj ob upoštevanju spreminjajočih se okvirnih pogojev – ključne teme za novo pobudo za urejanje prostora na območju Alp (Stefan Marzelli, ifuplan)

V svojem prispevku je gospod Marzelli opozoril na nove izzive, ki so se pridružili od časa, ko je bil zasnovan protokol urejanje prostora in trajnostni razvoj. K temu spadajo na primer podnebne spremembe in s tem povezana prizadevanja za varstvo podnebja in za prilagajanje na podnebne spremembe, energetske preobrat, demografske spremembe, selitvena dogajanja, zazidanje površin, dostop do temeljne oskrbe in do ponudb za ohranjanje temeljnih storitev, dostopnost in infrastruktura, biotska raznovrstnost in ekološko mreženje. Razvoj turizma in navzkrižne teme upravljanja in soudeležbe. »Novo« v tem kontekstu ne pomeni, da pr te teme ne bi igrale nobene vloge, ampak so od priprave protokola naprej pridobile na pomenu ter na javni in politični pozornosti. Raznolikost alpskega prostora, ne samo kar zadeva naravni prostor, ampak tudi na področju administrativnih razdelitev, ob tem pr raznolike izzive za urejanje prostora.

Pr si lahko prenesete iz spletne strani <https://www.alpine-convention.com/bmvi-2016.de/programm/>.

Strokovna razprava – Novi izzivi za prostorski razvoj od sprejetja protokola (moderacija: Dr. Florian Ballnus, StMUV)

Udeleženci razprave:

- Nadine Mordant (Commissariat général à l'égalité des territoires (CGET), Francija)
- Luca Cetara (Europäische Akademie Bozen/Bolzano (EURAC), Italija)
- Miro Kristan (Posoški razvojni center, Slovenija)
- Prof.-Dr. Tobias Chilla (Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg, Nemčija)

Kaj so najpomembnejši izzivi na ravni vaše ustanove in na vaši osebni ravni?

Gospa Mordant opozori na institucionalni okvir, ki obstaja v francoskem delu Alp (zakon o gorah iz leta 1985, komisariat obsega 2 regiji (Provence-Alpes-Côte d'Azur, Rhone-Alpes) in razpolaga z lastnim proračunom za programe, operativni program za gorska območja. Ravnokar razpravljajo o drugem zakonu o gorah in bi naj poenostavili implementacijo). K orodjem za urejanje prostora spada Schéma de cohérence territoriale (SCoT). Pomembna

je tudi politika za mesta na območju Alp (mesto-podeželje). Trenutno je potrebna nova usmeritev v turizmu (zima/poletje). Na ravni občin obstajajo težave pri koherentnosti. Alpska konvencija lahko pripomore k implementaciji 7. člena protokola o urejanju prostora »Udeležba teritorialnih skupnosti«.

Gospod Kristan je opozoril na različne poglede alpskih dolin v primerjavi z mestnimi območji. Težavo predstavlja železniška povezava med Slovenijo in Italijo v Soški dolini. Kljub poudarku na turizmu v Soški dolini prispeva ta samo 15% k BDP, kar ni zadovoljivo iz vidika regionalnega gospodarstva. Obstoječa zaščitena območja prebivalci večinoma zaznavajo kot oviro. Potrebno bi bilo delati na tem, da omejitve vezane na to obravnavajo kot priložnosti. Prihaja do konfliktov med varstvom narave in izgradnjo obnovljivih virov energije, saj se obe strani ne moreta zediniti o enem razvojnem cilju. Slovenska posebnost je manjkajoča regionalna raven načrtovanja z upravnimi pristojnostmi, brez katere je implementacija protokola težavna.

Gospod Chila je dodatno poudaril institucionalne izzive, ki so jih že imenovali predhodniki in vidi izziv za alpski prostorski razvoj predvsem na ravni institucij. Kot nov izziv vidi dejstvo, da ima raven EU vedno več pravic do soodločanja (med drugim habitatna direktiva, hrup iz okolice, TEN) in da preko tega postane visoko učinkovita v prostoru. Vendar na nasprotni strani je na ravni EU le malo pristojnosti za koordinacijo. Če se urejanje prostora definira kot pričakovanje za nadaljnji prostorski razvoj, potem je ta razvoj na ravni EU prisoten le v zametkih. Urejanje prostora je v alpskih deželah vedno bolj v obrambnem položaju, politika deluje vedno bolj resorsko. Kljub ETS in Interregu manjkajo zavezujoči instrumenti. Prispevku gospoda Marzellija bi še lahko dodali gospodarstvo s procesi globalizacije in metropolizacije kot ločeno področje delovanja. Blagostanje regij se odloča glede na vključevanje v globalizacijske gospodarske cikle. Postavlja se vprašanje, ali vodijo strukturne spremembe v gospodarstvu (storitve, digitalizacija) do bolj fleksibilnih življenjskih modelov.

Gospod Cetara je poudaril, da gre pri prostorskem načrtovanju za prioritizacijo vidikov. Konflikti so tudi obogatitev za prostorsko načrtovanje. Še posebej prilagajanje na podnebne spremembe vidi kot enega glavnih izzivov za prostorsko načrtovanje. Na tematskem področju zelenega gospodarjenja (»green economy«) velja, da ugotovimo potencialne za razvoj na določenem območju in v tej zvezi tudi nove proizvodne vzorce ob upoštevanju usihajočih fosilnih energentov. Dva vidika sta tesno povezana s cilji prostorskega načrtovanja: krajina in kakovost življenja.

Kot vmesni povzetek prvega kroga razprave je gospod Ballnus poudaril štiri točke:

- Institucionalna vprašanja vezana na prostorsko načrtovanje
- Odnosi med mestom in podeželjem
- Konflikti s cilji / različne zaznave
- Naloga upravljanja pri prostorskem načrtovanju razviti pristope za reševanje kompleksnosti

Katere pristope za reševanje vidite?

Gospod Cetara meni, da prostorsko načrtovanje samo ni v stanju, da bi obvladalo specifične probleme alpskega območja. Če ne bo možno ustvariti večjega interesa tako na

strani kmetijstva in na splošno pri akterjih v gospodarstvu, bo težko ponuditi delovna mesta in storitve. V ospredje bi morali postaviti cilje.

Gospod Chilla se je zavzemal za prepredenost/mreženje že obstoječih pristopov. Regionalni monitoring je dobra osnova za prostorsko koordinacijo (baltski prostor kot primer). Kljub poročilom o stanju Alp se območje Alp tukaj sooča še z velikimi izzivi. VASAB-projekt je dober primer za čezmejni pristop k prostorskemu razvoju. Mreženje bi moralo potekati na več ravneh in veljalo bi, da bi med sabo komunicirali na bolj sistematičen način. EU ne razpolaga z nobenimi čezmejnimi postopki načrtovanja, tudi ne v Alpah. EUSALP samo posredno nakazuje povezave do prostorskega načrtovanja. Gostota institucij in raznolikost deležnikov je na območju Alp višja kot pa v drugih regijah. Postavlja se torej vprašanje, kako lahko to med sabo povežemo, da bi dosegli boljši učinek vzvoda. Ena možnost je lahko delo znotraj konkretnih projektov kot so »gorniške vasi«.

Gospod Kristan se je zavzemal za formalno mreženje, ki je vezano na proizvode, na primer na osnovi konkretnih projektov kot so čezmejne pohodne poti. Vsaka pobuda mora predstavljati dodano vrednost za regijo. Zelena ekonomija je horizontalna tema. Zaradi visokega potenciala za konflikte bi bilo potrebno bolj dosledno izkoristiti potenciala za varčevanje na področju energije.

Gospa Mordant vidi intermodalnost na območju Alp samo v omejenem obsegu ter zaradi tega poudarja pomen sekundarnega cestnega omrežja za mobilnost. V Franciji so v smislu 7. člena Alpske konvencije ustanovili združenje prostorskih načrtovalcev (»Gorski club«). Gre za spodbujanje ekonomskih aktivnosti in za solidarnost med teritorialnimi skupnostmi. Kot primer omeni francosko-italijansko sodelovanje na gorovju Mont-Blanc. Potrebna je harmonizacija prostorskega načrtovanja in politik za varovanje, za varstvo pred naravnimi nesrečami je potrebna celostna obravnava tveganj. Iz vidika gospe Mordant bi naj intenzivneje koristili 14. člen Lizbonske pogodbe pri upoštevanju posebnosti gorskih območij.

Kot vmesni povzetek drugega kroga razprave strokovnjakov je gospod Ballnus izpostavil prepredenost in mreženje na vseh ravneh. Vključevanje oziroma prizadetost bi lahko dosegli s pomočjo konkretizacije tem, ki so relevantne pri načrtovanju.

Razprava:

Erwin Rothgang (CIPRA Deutschland e.V.) je opozoril na pomanjkljivost namreč, da pri dosedanji razpravi manjkata dva deležnika: narava kot samostojna vrednota in civilna družba v obliki nevladnih organizacij / akademij za prostorsko načrtovanje. Poleg podnebnih sprememb je drugi globalni izziv globalizacija blagovne menjave. EU zahteva svobodo blagovne menjave in obravnava Alpe kot oviro v prometu. Zaradi konkurenčnega položaja med potrebo po zaščiti Alp in mednarodnim konkurenčnim bojem obstaja protislovje med Alpsko konvencijo in njeno nalogo po zaščiti na eni strani in med makroregionalno strategijo s svojim poudarkom po ustvarjanju vrednosti na drugi strani.

Thomas Frey (Bund Naturschutz in Bayern e.V.) je kritiziral, da je do tega trenutka bilo veliko govora o prostorskem razvoju, vendar se je malo razpravljalo o urejanju prostora. Temu se ne bi smeli odreči. Prav tako je potrebno čezmejno usklajevanje na ravni urejanja prostora, ki pa se dejansko ne dogaja (prodaja na drobno na velikih površinah, poseg v zaščitena območja miru znotraj bavarskega načrta za Alpe z opombo na

konkurenčnost z avstrijskimi smučarskimi območji). Vprašanje za g. Chilo: kako lahko čezmejno urejanje prostora zasnujemo tako, da ne bo prišlo do tekmovanja po zniževanju, ampak se bo zgodilo prilagajanje na visoke standarde?

G. Chilla: instrument alpskega načrta dolgoročno ni prihranil veliko konfliktov, jih je pa vsaj moderiral in uredil, zaradi česar je alpski načrt pozitiven primer za moderacijo med konflikti. Kot čezmejni instrument je alpski načrt samo dolgoročna perspektiva. Vendar je jasna zahteva po čezmejnih konceptih za turizem in trgovino na drobno.

Sylvia Hamberger (Gesellschaft für ökologische Forschung e.V.): dolgoročna dokumentacija o umiku ledenikov na območju Alp je jasno pokazala, da ni časa za dolgoročne razprave. Zaradi tega moramo kritično podvomiti v koncepte, ki so bili predstavljeni v krogu strokovne razprave na odru.

Maurizio Federici (Regione Lombardia): prostorsko načrtovanje v Alpah bi naj upoštevalo različne ravni in akterje, saj je tukaj govora o zelo raznolikem prostoru. Pomen krajine za življenjsko kakovost je še toliko bolj pomemben, tem bližje smo mestom. Vprašanje za razpravljavce na odru: kakšna je optimalna gostota prisotnih institucij?

G. Chilla: za optimalno gostoto institucij nimamo količinskih okvirnih vrednosti, vendar je gostota institucij takrat dobra, če imamo znotraj neke prostorske enote zadostno interakcijo med državnimi, civilno-družbenimi in gospodarskimi akterji in ne prihaja do redundance.

2. dan – 29. januar 2016

Novi izzivi za prostorski razvoj (Stefan Marzelli, ifuplan)

Kot osnovno informacijo za naslednje kroge razprave v delavnicah je gospod Marzelli orisal izbrane osnove tematskih sklopov. Podnebne spremembe se na območju Alp kažejo v obliki temperaturnih sprememb, sprememb razdelitve padavin glede na letni čas in geografsko lego. Temu primerno se spreminja režim pri odtoku, meja sneženja in večnega ledu, spreminjajo se tudi snežne mase in verjetnost za zemeljske plazove in povodnje. To se vse tudi odraža pri škodnih dogodkih velikih pozavarovalnic, prav tako pri zagotavljanju snežne odeje v alpskih smučarskih središčih. Iz tega ponovno izhajajo potrebe po ukrepanju na ravni prostorskega načrtovanja.

Na demografski razvoj vpliva vedno višji delež starejšega prebivalstva, prav tako tudi zelo heterogena selitvena bilanca delnih območij v Alpah na občinski ravni. Po pričakovanjih kažejo občine ob glavnem alpskem loku daljši čas potovanja do najbližjega regionalnega centra. Iz tega izhajajo zahteve po ukrepanju na ravni prostorskega razvoja na primer pri ekonomski stabilizaciji ali pri prilagajanju na spremenjeno povpraševanje.

Tematsko področje dostopnosti obsega razsežnosti regionalne dostopnosti (npr. do najbližje bolnišnice), prav tako tudi teme čezalpskega tovarnega prometa in obremenitve z onesnaževali ob alpskih prometnicah. Iz tega izhajajo zahteve po ukrepanju na ravni prostorskega načrtovanja kot je povezava med načrtovanjem naselij in prometom, spodbujanje zelenih sprememb pri prometni modalnosti in uporaba tehnoloških možnosti za komunikacijo in storitve (digitalna mobilnost).

1. sklop dela v delavnicah: novi izzivi

Tematski sklopi

Razprava je obsegala tri teme s pomočjo treh vodilnih vprašanj:

- Podnebne spremembe
- Demografske spremembe, migracije, vzorci delovnih mest in razvoj naseljevanja v prihodnosti
- Dostopnost blaga, fizične in digitalne storitve ob upoštevanju spreminjajočih se zahtev

Vodilna vprašanja

- Kaj so najpomembnejše posl
- Kako lahko z njimi ravnamo?
- Kaj so bistvene ovire in obetavni pristopi?

Rezultati

Podnebne spremembe

Kaj so najpomembnejše posl

- Prisotna je zavest o podnebnih spremembah, vendar je implementacija težavna
- Potrebno je identificirati glavne učinke vezane na turizem in naravne nevarnosti
- Naseljitveno območje je omejeno, podnebne spremembe ga še dodatno omejujejo
- Nastajajo nove naravne nevarnosti, npr. tudi za prometne poti: kaj to pomeni za naselja?

- Učinki podnebnih sprememb lahko pogojujejo migracijske tokove, ki povzročajo rast mestnega prebivalstva. To ponovno vpliva na potrebo po javnih storitvah.
- Smučarska sr so veliko vlagala in so na pragu dobička (break-even point), viša se nevarnost za stečaje
- Turizem ni ključna dejavnost v Alpah, vsaj ne v vseh delnih regijah območja Alp
- Vprašljiva je sposobnost preživetja smučarskih sr na obrobju Alp v prihodnosti, pogosto še uporabljajo standardne recepte
- Temeljne spremembe vodnega režima imajo posl na funkcijo voda, npr. tudi na funkcijo hlajenja pri elektrarnah

Kako lahko s tem ravnamo?

- Implementacijo pri urejanju prostora in prostorskem načrtovanju moramo razumeti kot proces
- Potrebni si scenariji in vizije ter koncentracija na instrumente in orodja
- Upoštevanji morajo biti vsi deležniki, tudi civilna družba, za to moramo ustvariti zavest
- Potrebujemo m načrte in zaupanje o
- Urejanje prostora moramo postaviti nasproti prostorskemu razvoju, upoštevati je potrebno biotsko raznovrstnost
- Nujno je močno urejanje prostora
- Občinam moramo pokazati alternative, ki prav tako ustvarjajo dodano vr

Kaj so bistvene ovire in obetavni pristopi?

- Potrebno je rešiti konflikte pri virih: voda in energija
- Obstaja razkorak m znanjem in implementacijo
- Potrebna so finančna sr => EU
- Podnebne spremembe lahko pripomorejo k temu, da spodbudimo nova razmišljanja, npr. v povezani z zeleno ekonomijo
- Raven turistične dejavnosti v delnih območjih v Alpah je zelo različen, deloma ni v skladu s sodobnimi smernicami na področju nočitvenih zmogljivosti
- Majhne strukture v turizmu prizadenejo velike dele prebivalstva, kljub relativno nizki dodani vr i

Demografske spremembe, migracije, vzorci delovnih mest in razvoj naselij v prihodnosti

Kaj so najpomembnejše posl

- Na območju Alp obstaja heterogeni razvoj, vendar je v nemškem alpskem prostoru pritisk za naseljevanje vsepovsod visok
- Razvoj naseljevanja je osr gradnik; razvoj naseljevanja se mora zgoditi kvalitativno
- Obstaja tesna povezava m demografskim razvojem in dostopnostjo: rast prebivalstva se zgodi tam, kjer je dostopnost boljša
- Starostni razvoj in nizke stopnje rodnosti
- Vzpor obstajata rast in upad prebivalstva / problematika aglomeracij na eni strani (urbani, peri-urbani prostori tudi v Alpah), upad prebivalstva na drugi strani

Kako lahko s tem ravnamo?

- Urejanje prostora ima bistveno vlogo pri razvoju naseljevanja

- Pomembna je digitalna dosegljivost (»New Highlanders«)
- Izkoristiti priložnosti, ki jih za podeželje ponuja migracija, na primer pri ohranjanju javnih storitev (Avstrijska konvencija o urejanju prostora - ÖROK)
- Občinski odločevalci naj izkoristijo priložnosti podeželja
- Ustvarjanje delovnih mest in ponudb za delo na daljavo (tele-službe) na podeželju
- Upad prebivalstva v visoko ležečih, perifernih gorskih območjih načena vprašanje, kakšne cilje moramo zastaviti za ta območja in kateri ukrepi so primerni. Življenjski slog se je spremenil v zadnjih 150 letih, zaradi tega ne moremo z istimi ukrepi kot takrat obdržati prebivalstvo v teh perifernih območjih. Spremembe življenjskega sloga obsegajo prilagajanje na podnebne spremembe, zahteve po infrastrukturi, zahteve po digitalnih storitvah, posledično fokus na mesta in morebiti opustitev perifernih območij.
- V Bergamu so na novo zasnovali stanovanjska naselja in počitniška stanovanja, da bi tako omogočili boljšo rabo za turizem. S tem so bili tudi povezani ukrepi za povišanje energetske učinkovitosti.
- Pri pripravi storitev bi morali upoštevati sodobne možnosti kot je e-učenje, nove oblike šolskega izobraževanja, nove poslovne modele za smučarska območja.

Kaj so bistvene ovire in obetavni pristopi?

- Vztrajnost vzorcev razmišljanja je ovira, potrebno bi jih bilo premostiti
- Urejanje prostora mora biti umeščeno kot osrednji usmerjevalni element
- Potrebujemo politiko subvencioniranja, ki bo okrepila planine, saj obstaja v italijanskih Alpah visoka stopnja zastaranja
- Dogaja se revitalizacija, deloma tudi zaradi gradnje počitniških stanovanj, vendar to vodi do težav zaradi nihanja potreb
- Instrumenti za ponovno vzpostavitev starih gradenj niso prisotni
- Ni vzpostavitve starih gradenj, saj počitniške gradnje nadomeščajo odseljevanje (DE)
- Cilj je »Zero land take« do 2050. Potrebno je analizirati rabo prostora
- Diferenciacija in morebiti renaturizacija
- Mit »Podeželje umira« je napačen, potrebna je diferenciacija
- Pozitivna samopodoba podeželja je deloma v neskladju z nezadovoljstvom in odseljevanjem določenih delov prebivalstva (mladi, ženske)
- Izgradnja decentralnih ustanov za izobraževanje in usposabljanje
- Na območjih, ki se zmanjšujejo, nastopi socialna tesnoba, še posebej za mlade bi morali ustvariti ponudbe
- Ustvarjanje bivanjskega prostora za majhna gospodinjstva na podeželju, morebiti preko združenih struktur
- Osrednji nakupovalni centri lahko z dobavnimi storitvami tudi oskrbujejo periferna območja in tako hkrati ponudijo javne storitve.

Dostopnost blaga, fizične in digitalne storitve ob upoštevanju spreminjajočih se zahtev

Kaj so najpomembnejše posledice?

- Dostopnost ne pomeni samo navezave na prometne poti, ampak tudi delovna mesta v okolju
- Kvalitativni razvoj naseljevanja je tudi tukaj bistveni sestavni del (strukture za oskrbo)
- Odseljevanje predvsem mladih se zgodi, če manjka digitalna ponudba

- S planinami upravljajo starejši ljudje (povprečna starost v Italiji med 60 in 70 let), ni podmladka, kar vpliva na biotsko raznovrstnost in ob tem se izgubi veliko znanja
- Dostop do trgov je možen samo z dobro dostopnostjo
- Prometna ponudba še posebej na ravni javnega prometa je na določenih delnih območjih na meji (CH) in je ni možno neomejeno dograjevati, zaradi tega bi močnejše povezali bivanje in delo. Na drugih območjih še obstaja več potreb po izboljšavah pri javnem prometu
- Dostopnost ponudbe za mlade in starejše ljudi je težka

Kako lahko to premostimo?

- Digitalna dostopnost je pomembna
- Planine potrebujejo za trženje svojih proizvodov dostop do mesta => izboljšanje prometnih poti
- Dostopnost se vedno izračunava v smeri centrov, vendar potrebuje kvalitativna obravnava bolj diferencirano metodologijo, kot pa je dostopnost izražena v času vožnje; če se izboljša dostopnost, potem centri rastejo
- Pomembno bi bilo po potrebi okrepiti manjše centre
- Nujno je ohranjanje javnih storitev
- Podpora osrednjim možnostim za nakupe v gorskih območjih, ki delujejo kot oskrbovalne strukture in imajo značilnosti javnih storitev
- Javne storitve (npr. šole, bolnišnice) predstavljajo različne prioritete v prostorskih enotah (npr. vsakodnevne potrebe), zaradi česar so potrebne cone, kjer poteka raznoliki razvoj
- Koristiti storitve dostavnih služb
- Na nekaterih območjih so prisotne predimenzionirane infrastrukture, zaradi česar so nujne omejitve pri infrastrukturi
- Avtonomna vožnja / e-mobilnost lahko spremeni dostopnost
- Določitev minimalnih standardov za oskrbo z javnim prevozom glede na tipe naselij (npr. Avstrijska konvencija o urejanju prostora - ÖROK)

Kaj so bistvene ovire in obetavni pristopi?

- V Italiji obstaja alpski načrt za manjše občine, ki imajo regionalni načrt z različnimi ukrepi, na primer za delež počitniških stanovanj (80% delež); nujno je mreženje, da bi skupaj tržili ta počitniška stanovanja
- Potrebni so koridorji med različnimi dolinami, na primer od jezera Iseo do Comskega jezera
- Kompenzacija pomanjkljivosti zaradi slabše dostopnosti: dostop do interneta in zagotavljanje oskrbovalnih ustanov
- Pomembna je izbira prometnih sredstev: potrebno je okrepiti javni promet; mreženje na ravni prometa pomeni, da je javni prevoz potreben vseh pomenov, morebiti z novimi manjšimi prevoznimi sredstvi
- Nedostopnost je potrebno videti tudi kot kakovost
- Vsealpsko upravljanje / enotna politika za stroškovne strukture v prometu in razmerje med prometnimi infrastrukturami
- Teme kot je prevoz tovora po železnici ni možno rešiti na regionalni, čezmejni ravni

- Idejam spodleti zaradi nacionalne zakonodaje (pritisk zaradi naseljevanja, javni promet)
- Pilotni projekti so pogosto neuspešni, ko pride do običajnega delovanja

Navzkrižni izzivi

- Trajnostni prostorski razvoj zahteva nadsektorske ukrepe in zahteva pravila vedenja
- Pomembno je priznavanje raznolikosti regij in ohranjanje te raznolikosti v Alpah, kar je osnova za ohranjanje življenjske kakovosti
- Raznolikost zahteva tudi prilagojene, diferencirane rešitve in ukrepe za regije. Ti ukrepi lahko npr. obsegajo prilagajanja pogojev subvencioniranja na posledice podnebnih sprememb (npr. brez subvencij za smučarska območja na nizki nadmorski višini) ali priznavanje odročnosti kot kakovosti (npr. doživljanje narave, naravni turizem).
- Obstajajo lahko skupni cilji, vendar morajo ti biti specifični za posamezna območja
- Naloge prostorskega načrtovanja so specifični ukrepi, zaradi tega potrebujemo zbirko primernih instrumentov
- EZTS (EGTC) v trenutni obliki potrebujejo poenostavitev (»mission impossible«)
- Predvideti je potrebno socialne in tehnične spremembe, npr. avtonomna vožnja, počitniška stanovanja v povezavi s spreminjajočimi delovnimi vzorci, delo na daljavo (tele-delo)
- Nacionalna raven je večinoma brez pristojnosti, razvoj je v rokah regij in občin
- Več mestnega turizma, krajši čas bivanja, vedenje ob rezervacijah postaja odvisno od vremena => povišanje prometa
- Aglomeracije znotraj Alp: novi modeli, intenzivnejše funkcionalno sodelovanje v mestnih regijah
- Razvoj poslovnih površin: težave pri vzpostavitvi čezmejne baze podatkov
- Razlike pri pravnih zahtevah (npr. zakoni o urejanju prostora)
- Urejanje prostora je zasnovano federalistično, nacionalna raven deloma ni odločilna
- Ustvarjanje več oblik sodelovanja
- Pomembno je priznavanje regij in njihove raznolikosti, tako na področju njihovega naravnega prostora kot pri socialno-ekonomskih vidikih. Ohranjanje te raznolikosti v Alpah je temelj za ohranjanje življenjske kakovosti
- Naloga prostorskega načrtovanja je spodbujanje specifičnosti ukrepov, za to je najprej potrebna zbirka primernih instrumentov

2. sklop dela v delavnicah: implementacija, razvoj projektov, upravljanje in organizacijske zahteve za prostorski razvoj

O vseh vodilnih vprašanjih vezanih na nasl tri teme so razpravljali na osnovi treh temeljnih vprašanj:

Tematski sklopi

- Implementacija trajnostnega prostorskega razvoja
- Upravljanje in organizacijske zahteve
- Razvoj projektov - zahteve in ideje

Vodilna vprašanja

- Kaj je potrebno spremeniti?

- Katere akterje in interesne skupine je potrebno vključiti?
- Kaj so konkretne projektne ideje?

Rezultati

Implementacija trajnostnega prostorskega razvoja / Potreba po spremembah in razvoju iz vidika urejanja prostora

- Potrebno bi bilo krepiti gmajne
- M ~~ok~~čezmejno urejanje prostorov t
- Upoštevanje odnosov med mestom in podeželjem
- Alpski načrt po vzoru Bavarske za celotno območje Alp, da bi zavarovali biotsko raznovrstnost
- Pritisk na prostor se bo povečal, pritisk na naseljevanje raste, prostor je zelo omejeni vir
- Urejanje prostora pod površjem (možnosti akumulacije, oskrba in ravnanje z odpadki, pridobivanje energije), tukaj obstajajo pomanjkljivosti pri zakonski ur i
- Določitev skupnih ciljev pri urejanju prostora za regije in med državami
- Obravnavanje konfliktov zaščite in rabe (npr. obnovljivi viri energije / varstvo narave)
- Preventiva pri tveganjih: različne kategorije zaščite, finančni vidiki, usmerjanje
- Boljše usklajevanje dostopnosti kar zadeva strukture naseljevanja (načrtovanje prometa in naselij)

Izpostavljen je majhen vpliv protokola Alpske konvencije o urejanju prostora:

- Potrebne so sankcije, da bi imeli večji vpliv, splošna priporočila (tudi ministrske izjave) niso zadostna;
- Na prostovoljni osnovi bi morali doseči konsenz, vendar lahko tudi za prostovoljne ukrepe določimo meje, npr. zaradi zahtev pri ukrepih subvencioniranja.
- Obstaja čezmejna potreba npr. pri usklajevanju o razvoju smučarskih sr prometnih infrastruktur; v tej zvezi bi naj evidentirali in uskladili učinke državnih subvencij za takšne gradnje (npr. enostransko subvencioniranje izgradnje smučarskih območij)
- Ne sme priti do zmanjševanja obsega nacionalnega prostorskega načrtovanja s tem, da bi se opozarjalo na manj obsežno urejevanje v sos državah, ki so deregulirale prostorsko načrtovanje.
- Potrebno bi bilo izdelati skupno vodilo za prostorski razvoj
- Rabo zemljišč bi morali tematizirati na čezmejni ravni in razviti skupne kriterije.

Upravljanje in organizacijske zahteve

- M ~~ok~~črtovanje in preko občinskih meja z upoštevanjem delnih t prostorov
- Deliti podatke z deležniki
- Tematizirati neskladja na naddržavni ravni in jih izravnati nadregijsko
- Združenja občin so pomembni akterji; med sodelovanje s n
- Boljši temeljni podatki, npr. za modeliranje, simulacije (podnebne spremembe), načrte območij nevarnosti, urejanje prostora na ravni pod površjem
- Razvijati in nadaljevati vnašanje v SOIA-bazo podatkov

Prostorsko načrtovanje v Alpah je heterogeno, kar je tudi pokazala kratka anketa med udeleženci delovnih skupin:

- Nemčija: moč je opazovati oslabitev regionalnega in prostorskega načrtovanja zaradi institucionalnih pristojnosti
- Francija: obstaja lasten zakon o gorah z medregionalno shemo za Alpe; uporabo le-te bi lahko še okrepili
- Slovenija: obstaja državna strategija za prostorsko načrtovanje s prikazi v obliki zemljevidov v merilu 1: 1 milijon; v Sloveniji ni regionalne ravni, zaradi česar se mora razvoj občin neposredno uskladiti z državno ravno; resorska načrtovanja niso koordinirana s pomočjo prostorskega načrtovanja; trenutno poskušajo vzpostaviti regionalno raven načrtovanja
- Italija: prostorsko načrtovanje se izvaja na ravni občin. Raven provinc je bila opuščena, tako da se morajo občine uskladiti neposredno z regijami. Manjka regionalna raven. S tem je povezano tudi vprašanje institucionalnih ravni in institucionalne gostote. Trenutno so gorske skupnosti v Italiji oslabiljene.

Alpska konvencija je le slabo poznana na lokalni ravni. Zaradi tega je nujno ustvarjanje zavesti na regionalni in lokalni ravni (župani, člani deželni vlad) za Alpsko konvencijo in prostorsko načrtovanje.

Potrebno bi bilo nagovoriti deležnike pri makroregionalni strategiji (EUSALP). Zasebni deležniki (podjetja), raziskovalne ustanove in prostorski načrtovalci bi morali biti vključeni v prostorski razvoj.

Izkušnje iz francoskega SCOT-a kažejo, da bi učinki ukrepov morali biti vidni. Instrumenti bi morali biti primerni, da napovedo učinke. Na tej osnovi lahko definiramo cilje in razvijamo instrumente / sisteme za podporo pri odločanju.

Potrebno si je pridobiti pregled nad subvencijami EU za Alpe v okviru Alpske konvencije in v okviru EUSALP, da bi bile subvencije zasnovane v skladu z enotnimi cilji.

Razvoj projektov - zahteve in ideje

- Ustanavljanje zadrug za več področij => civilna družba
- Koristiti znanje množice (crowd) - projekt na način »Open Source Data«
- Čezmejno evidentiranje območij zazidave, izmenjave celovite bilance => na osnovi evidentiranja sprejemanje načrtovalskih zaključkov (ne samo orientacija za rast, ampak tudi recikliranje površin, vračilo naravi (primer Eisenerz)
- Okrepljeno medobčinsko sodelovanje predvsem v mestnih regijah (promet, naseljevanje, energetska oskrba)
- Si dovoliti razmišljati o »Umiku iz prostora« => videti prednosti in slabosti in jih komunicirati
- Kmetijstvo jasna gonilna sila za urejanje prostora, plačilo tudi za urejanje krajine
- Projekt za senzibiliziranje teme razvoja smučarskih središč
- Izdelava skupnih vodil za prostorski razvoj v čezmejnih situacijah
- Ministri naj sprejmejo 2-3 projekte, npr. dogovor o koordinaciji prometa
- Prenova / ponovno aktiviranje protokola o urejanju prostora bi naj preverila nove ciljne usmeritve / prenavo skozi pilotne projekte
- Rezultate obstoječih projektov bi naj intenzivneje izkoristili, med drugim projekte o zunanjih stroških prometa, podnebnih spremembah

Katere akterje in interesne skupine je potrebno vključiti

- Združenja in dobrodne skupine bi morale biti subvencionirane s strani EU
- Zadruga (gorski gozd, kmetijstvo, vodne skupnosti)
- ESPON: možnosti zaprosila za ciljno usmerjene analize (targeted analyses) => deležniki prejmejo podatke
- Stalni sekretariat Alpske konvencije
- Pristojne strokovne službe
- Crowd-intelligence (inteligence iz množice)
- Odločevalci na lokalni ravni za izmenjavo (že prisotno znotraj regij)
- Občine, regije, javna uprava, državljani, ki jih to zadeva, uporabniki prostora
- Lokalno gospodarstvo
- Mestna podjetja / komunalna podjetja
- Kmetijske zbornice, združenja
- Ustanove znotraj politike subvencioniranja kmetijstva
- Potrošniki
- Lokalni obrati (hoteli, gostinstvo)